

YARGILARIN SORGULANMASI

Üzerine !...

sorgulama nedir ?

Bir sonuç konusunda ne, nasıl, kim, ne zaman nerede gibi bilinmezleri ; ayrıca da diğer sonuçlarla olabilecek ilişkileri ortaya çıkarma sürecidir.

"CEM OFSET'in BNGV'na bağışı olarak basılmıştır"

www.beyaznokta.org.tr
ilgi@beyaznokta.org.tr

Hazırlayan ve Yazan
TINAZ TİTİZ

tinaztitiz@gmail.com

Çizen
OĞAN KANDEMİROĞLU

ogan@kandemiroglu.com.tr

YARGILARIN SORGULANMASI ÜZERİNE..

Yazan
Tınaz Titiz

Çizen
Oğın Kandemiroğlu

Sizin bir yazınızı okudum; başlığını tam çıkaramayabilirim, ama galiba yargılarımızın sorgulanması" ya da o bağlamda bir başlığı sanırım. Bu konuda kafama takılan birkaç soru var.

Neydi onlar ?

Sürekli kullandığımız "yargı" ifadelerinin kalıplaşarak hayatı kolaylaştırdığını, ama o ölçüde de gözlerimizi kör ettiğini iddia ediyordunuz.

Evet hatırladım, tam olarak böyle düşünüyorum.

Kalıp haline gelen yargılar zaman tasarrufu sağlıyor. Bu doğru. Örneğin, "su 100°C'de kaynar" yerine, "eğer sıcaklık, basınç ve suyun bileşimi normal sınırlar içinde ise su 100°C'de kaynar" gibi konuşmaya başlansa zaman kaybı olurdu. Peki ama kör etme meselesi nedir?

Bu tasarruf bir alışkanlık haline gelir ve "ön şartların söylenmesi" gibi bir noktaya varır. Daha da vahimi, her zaman su kaynama örneğinde olduğu gibi bilimsel yargılar değil, daha bulanık (fuzzy) yargılar söz konusu olduğunda, taraflar birbirlerinden tamamen ayrı yargılarda ısrar etmeye başlayabilirler.

Evet giderek bir kör döğüşüne dönecek galiba.

Ön koşulların söylenmeden söylenmiş varsayılmasının sakıncası daha da önemli bir sorun ortaya çıkarır: Ön koşullar geniş bir alanı daraltarak söz konusu yargının gerçekten geçerli olduğu alanı tarif ederken, o alanın dışındaki alanı giderek ilgi alanımızdan çıkar.

Kör olma işini şimdi anladım; ama bi dakika, "o alanın dışındaki alan" da ne var ki bu kadar ilginizi çekiyor?

Evet bu süper bir soru; örneğin, suyun normal şartlarda kaynaması yerine, o şartların dışında ortaya çıkabilecek yeniliklerden mahrum kalınabilir. Mesela düdüklü tencerede yüksek basınçta daha yüksek sıcaklıklarda pişirme sağlanabilirken, aksine daha düşük basınçlarda 100 derece yerine çok daha düşük sıcaklıklarda kaynama olabileceği gerçeklerini göremeyiz.

Bu müthiş bir şey. Acaba tüm keşif ve icatlar, "o alanın dışı" dediğiniz alandan mı geliyor?

Aynen öyle. O alanın ortaya çıkarılması, "eğer ...ise" ön koşulu yerine, "eğer değilse" ön koşullu bölgede olup bitenlerin sorgulanmasıyla mümkün oluyor sorgulama becerisi kazanmış bir kişi için çevresi, bu beceriyi kazanmamış olanlara göre çok daha geniştir ; denilebilir ki , tüm keşif , icat ve inovasyonlar (eğer değilse) alanının içinden çıkmaktadır .

Yemin ederim şu anda tüm çevrem farklı görünüyor. Oturup tek tek sonu ...dir ile biten yargıları eğerise / değilse süzgecinden geçirip ortaya nelerin çıkacağına bakacağım...

Kör istemiş bir göz Tanrı vermiş iki göz.

Ama sen yine de bir örnek verir misin?

Vereyim, hatta biri somut diğeri soyut kavramlarla ilgili iki

Önce somut olan: "Özgül ağırlığı büyük olan dibe çöker" bir yargıdır ve fizik kuralıdır. Aynen "su 100 derecede kaynar" gibi.

Ama nasıl ki kaynamanın ön şartlarını iska geçmeden söylediğimizde mesela düdüklü tencere gibi bir icat ortaya çıkarsa, ağır olanın dibe çökmesi de böyle.

Onun ön şartı ne?

"Eğer yüzey gerilimince taşınamayacak ağırlıkta ise" gibi ön şartı var. Ve şimdi "eğer değilse" tarafına bakalım:

Peki bundan bir icat çıkar mı?

Evet çıkar. Mesela kömür yıkama tesislerinde, suya karışan çok ince tozların -ki

"Eğer özgül ağırlığı büyük olan madde öğütülüp küçültülür ise" pekala bir sıvının yüzeyinde kalabilir.

toplamda binlerce ton eder- geri kazanılması için, suyun yüzey gerilimini artıran bir madde suya karıştırılır. Böylece kömür tanecikleri suyun üstüne çıkar ve oradan da sıyrılarak alınır.

Vay be!

Vay ya. Tüm keşif ve icatlara bakarsan hemen hepsi,

"eğer değilse" alanına bakmayı sağlayan sorgulamayla bulunmuşlardır.

Ne söyleyeceğimi şaşırdım.

Peki soyut kavramla ilgili örnek ne?

Ona da örnek olarak "demokraside halk kendini yönetmelidir"

yargısını vereyim. Bu da neredeyse fizik kuralı kadar doğru değil mi?

Evet doğru.

Doğru ama ön koşulu var mı ona bakmak lazım.

Sonra da o ön koşul yok ise diye bakarız.

Ben niye bakayım, öğrenecek olan sen olduğuna göre sen bak bakalım.

Peki bak bakalım.

Ben nasıl bakacağımı bilmiyorum, öyle bakmaya alışmadım.

Biraz kafanı kurcala, halk kendini ne zaman yönetmemelidir diye soru sorarsan ön koşulunu bulursun.

Peki; "eğer halk yeterli eğitim düzeyinde ise kendini demokrasi ile yönetmelidir" gibi bir ön koşul buldum, doğru mu?

Hem de tam doğru.

Yani buradan şu mu çıkıyor: "Halk eğitilmiş değilse demokrasiyi bir kenara bırakmalıdır"?

Tam böyle çıkmıyor. "Eğer halk eğitilmiş değilse

Bi dakika, bu tam olmadı. Eğitilmiş olanların iyi yöneteceği de bir yargı değil mi? O halde onun da ön koşulları olması gerekmez mi?

- herkes eğitilmiş olamayacağına göre -içindeki eğitimlileri seçip, temsilcileri eliyle (temsili demokrasi) kendini yönetmelidir" sonucu çıkıyor. Bu da bir çeşit buluş sayılmaz mı?

Sen bayağı hızlı gidiyorsun, bravo. Demin işi karmaşıktırma için eğitilmiş deyip geçtim. Şimdi diğer ön koşulları da koyalım.

Nedir onlar?

Bir, eğitimi uyduruk olmayacak; iki, yüksek ahlaklı olacak ; üç ruh sağlığı yerinde olacak.. Başka aklıma gelmiyor.

İtiraz eden sen olduğuna göre sen bulabilirsin. Eğitilmiş olmanın yanındaki ön koşulları bir düşün bakalım.

Bunlar mükemmelen yeter. Şimdi "eğer değilse"yi bir toparla ve tam söyle de buluşun tam ortaya çıksın.

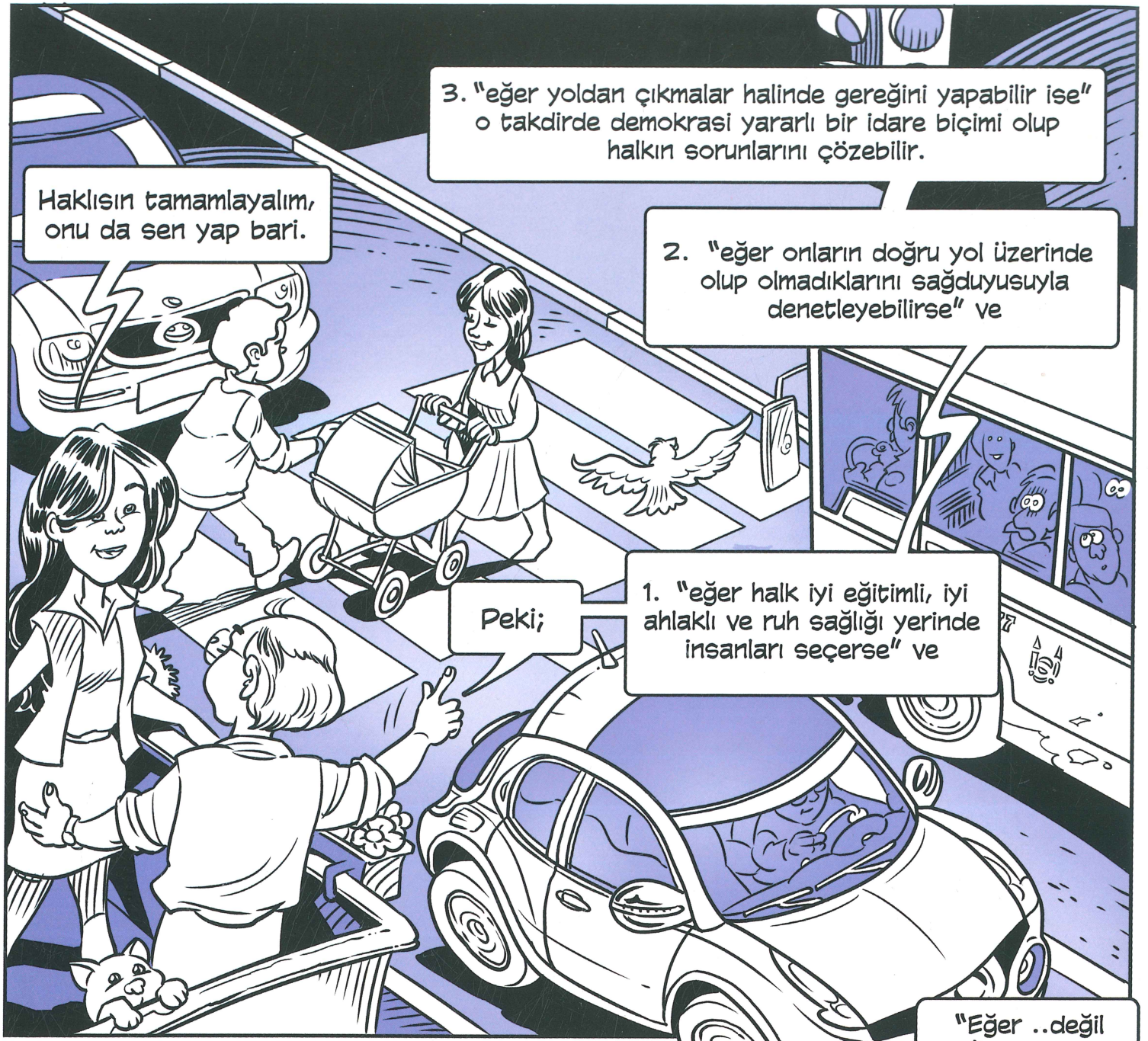
"Eğer halkın tamamı ya da seçeceği temsilcilerinin eğitimleri yeterli, ahlakları iyi ve ruh sağlıkları yerinde değil ise, o halk kendini demokrasiyle yönetemez";

Eksik oldu, çünkü ortaya çıkan sonuç bu kadar değil; "halk kendini yönetemez" dedik bitirdik; ama sonrasında ne olacağı da yine "eğer ..ise" biçiminde tamamlamak gerekmez mi?

oldu mu?mu?

Eksik oldu ama oldu diyelim.

Bu da ne demek, hani eksiksiz bulmuştum.

3. "eğer yoldan çıkmalar halinde gereğini yapabilir ise" o takdirde demokrasi yararlı bir idare biçimi olup halkın sorunlarını çözebilir.

2. "eğer onların doğru yol üzerinde olup olmadıklarını sağduyusuyla denetleyebilirse" ve

1. "eğer halk iyi eğitilmiş, iyi ahlaklı ve ruh sağlığı yerinde insanları seçerse" ve

Peki;

Haklısın tamamlayalım, onu da sen yap bari.

Şimdi eksiksiz oldu galiba!

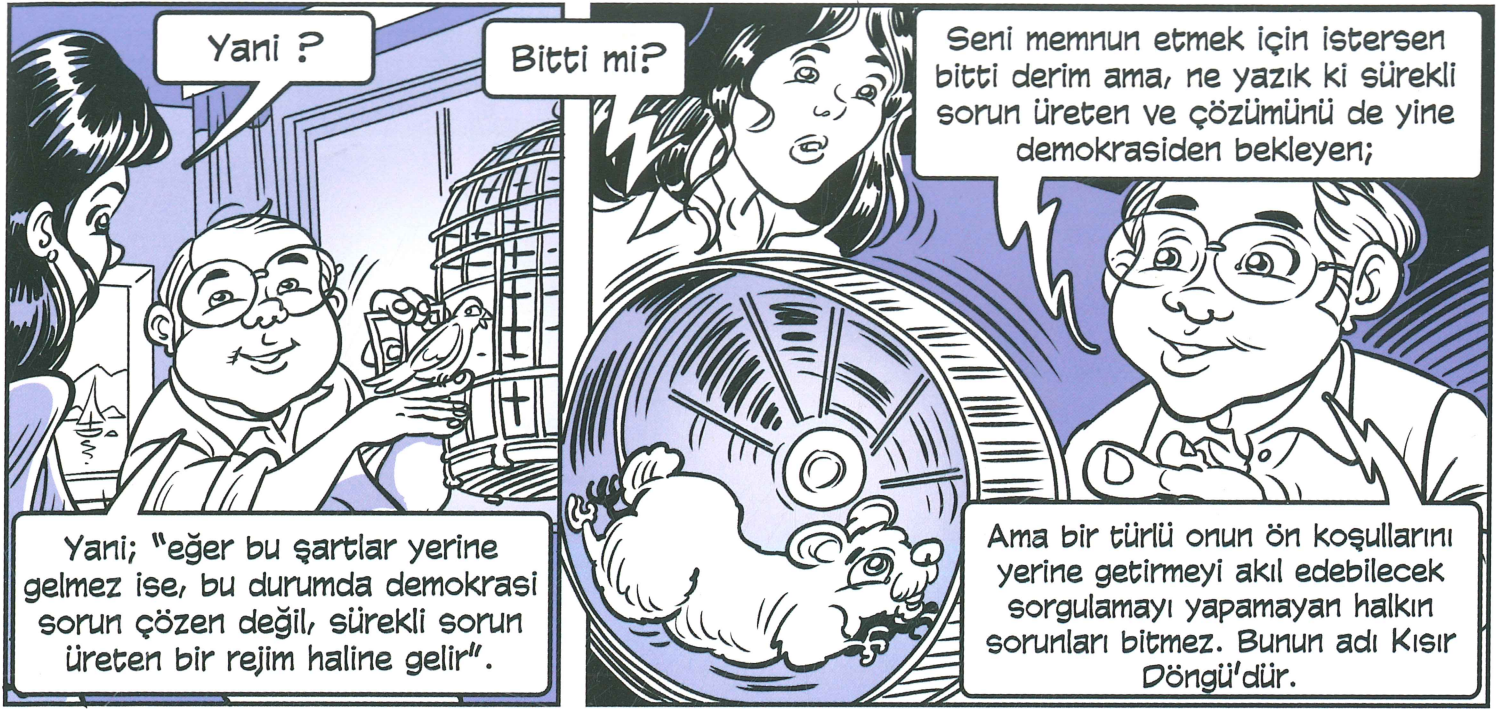
Hayır hala olmadı.

İnanmıyorum, nesi eksik?

Daha eksik ne kaldı ki?

Dikkat edersen üç tane ardışık "eğer ..ise" gerçekleşir ise varılacak sonucu söyledik.

"Eğer ..değil ise" kısmı eksik kaldı. Yani bu üç koşul aynı anda gerçekleşmez ise ne olacağı. Ancak onu da söyleyebilirsek ancak o zaman eksiksiz bir sorgulama yapmış oluruz.

Peki böyle yaparsam Kısır Döngü'den çıkar mıyız?

Çıkarız ve çıkamayız.

Bu bir bilmece mi?

Hayır, gerçeğin ta kendisi ve yine tüm gerçekler gibi koşullu:

Eğer, birlikte ortaya çıkardığımız gereksinimleri yerine getirmek için çaba harcar isen ve

Eğer, bu çabanı yaygınlaştırmak için çaba harcar isen ve

Eğer, kestirme yollar bulacağım diye bu gerekliliklerden kaçmaz isen "çıkabiliriz";

Eğer hayallere kapılır ve kısıtlı enerjini verimsiz kullanır isen ve

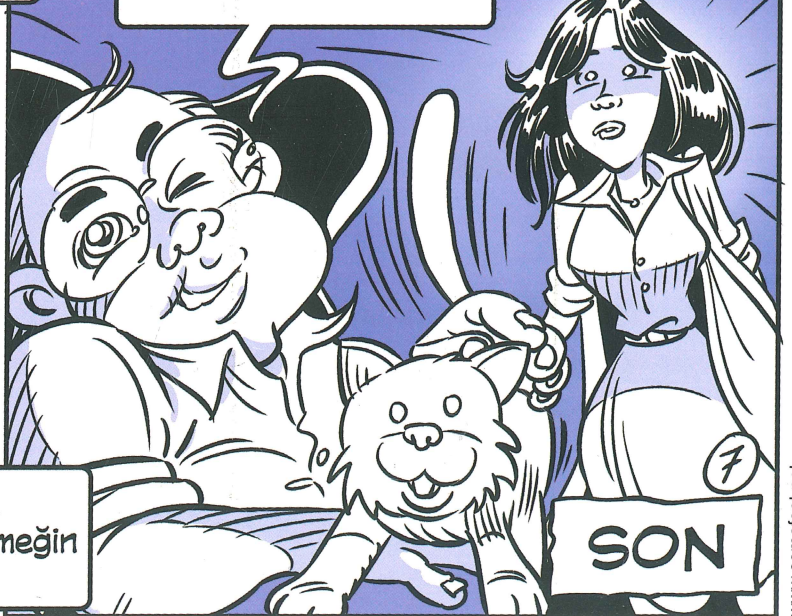
Eğer etkileyebileceğin insanların da enerjilerini benzer biçimde heba eder isen "çıkamayız".

Galiba şimdi "koşulsuz hiçbir gerçeğin olamayacağını"; "koşulsuz gerçekler peşinde koşanların kendini ve

mi acaba?

toplumu kısır döngüler içine sokacağını", kısaca "bedava yemeğin olamayacağını" anladım.

SON